QUAN HỆ HỢP TÁC GIỮA LIÊN HỢP QUỐC VÀ QUỐC HỘI VIỆT NAM

THÁNG 7 NĂM 2011

Hiến pháp năm 1992 của nước CHXHCN Việt Nam quy định Quốc hội là "cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất" và là cơ quan đại diện cao nhất của nhân dân. Quốc hội có thể xây dựng, thông qua và sửa đổi Hiến pháp cũng như xây dựng và sửa đổi luật pháp. Quốc hội ra quyết định về các vấn đề có tầm quan trọng quốc gia và có trách nhiệm giám sát các hoạt động của Nhà nước, kể cả việc thực hiện các kế hoạch và ngân sách nhà nước.

Thông qua quá trình cải cách ở Việt Nam, vai trò của Quốc hội đã được tăng cường đáng kể, và Quốc hội ngày nay đã trở thành một cơ quan có sức mạnh và quyền lực lớn hơn rất nhiều trong hệ thống chính trị so với cách đây 10 năm.

Trong nhiều năm qua, LHQ là một đối tác tích cực của Quốc hội trong các lĩnh vực như tăng cường năng lực và thẩm tra chính sách. LHQ ngày càng phối hợp trực tiếp với các ủy ban của Quốc hội để tiến hành các công việc như nghiên cứu và phân tích chính sách; hỗ trợ kỹ thuật cho việc thẩm tra các dự thảo luật; và theo dõi việc thi hành luật pháp cũng như các cam kết quốc tế. LHQ tạo điều kiện tiếp cận với kinh nghiệm, kiến thức chuyên môn và cách làm hay của quốc tế; đề cao các nguyên tắc của LHQ; và hỗ trợ cho các chương trình, dự án nhằm thực hiện các nguyên tắc đó.

TĂNG CƯỜNG NĂNG LỰC

Trong suốt 15 năm qua, LHQ đã hỗ trợ tăng cường năng lực cho các cơ quan của Quốc hội để thực hiện chức năng lập pháp, giám sát và đại diện. Trong đó có cả sự hỗ trợ kỹ thuật và tài chính trong một số lĩnh vực.

Đưa ra cơ chế tham khảo ý kiến công chúng một cách có hệ thống, kể cả các cuộc đối thoại với các cơ quan liên quan (một hình thức điều trần) do các ủy ban của Quốc hội tổ chức: Năm 2008, LHQ hỗ trợ đưa ra cơ chế tham khảo ý kiến công chúng một cách có hệ thống vào công tác lập pháp và giám sát của các ủy ban trong Quốc hội, ban đầu thông qua Ủy ban Các vấn đề xã hội. Những chủ đề đã được tổ chức lấy ý kiến công chúng bao gồm dự thảo Luật Bảo hiểm y tế, dự thảo Luật về Người khuyết tật và Bộ luật Lao động với một nội dung trọng tâm là quyền của lao động nữ. Các cuộc tham khảo ý kiến công chúng này đã góp phần thẩm định một cách hiệu quả hơn tính khả thi và hiệu lực của các luật và chính sách nói trên; tạo cơ hội cho các cơ quan đại diện, các cơ quan quản lý nhà nước và người dân thảo luận về các luật và chính sách này và tìm ra giải pháp khắc phục các vấn đề bất cập; cũng như đã góp phần tạo ra sự đồng thuận về việc xây dựng và thực thi các chính sách đó. Việc tham khảo ý kiến công chúng được tiếp tục triển khai từ năm 2009 đến năm 2011 với Ủy ban Các vấn đề xã hội, Hội đồng Dân tộc và Ủy ban Văn hóa, Giáo dục, Thanh niên, Thiếu niên và Nhi đồng. Năm 2010, để nâng cao chất lượng hoạt động của Quốc hội, Ủy ban Các vấn đề xã hội đã tổ chức thí điểm phiên đối thoại với các cơ quan chính phủ về chiến lược xóa đói giảm nghèo, và Hội đồng Dân tộc đã tổ chức thí điểm phiên đối thoại về chính sách của Chính phủ trong vấn đề định cư của các dân tộc thiểu số. Những cuộc đối thoại này đã cung cấp cho các đại biểu Quốc hội thông tin quan trọng giúp họ đánh giá tốt hơn việc thực hiện các chương trình của Chính phủ và nâng cao tính minh bạch trong hoạt động của các ủy ban nhờ có sự tham gia của các cơ quan thông tin đại chúng, và chính các cơ quan này đã góp phần tăng cường hiểu biết cho người dân về hoạt động của Quốc hội. Các ủy ban của Quốc hội tiếp tục được hỗ trợ để tiến hành các phiên đối thoại như vậy trong năm 2011.

Năng lực nghiên cứu và quản lý thông tin: Năm 2011, LHQ bắt đầu hỗ trợ Viện Nghiên cứu lập pháp nâng cao năng lực thực hiện các nghiên cứu chiến lược về quy trình, thủ tục lập pháp và giám sát cũng như tăng cường hệ thống công nghệ thông tin và truyền thông của Quốc hội. Mục tiêu là hỗ trợ cung cấp các kết quả nghiên cứu và thông tin khách quan, kịp thời cho các cơ quan của Quốc hội, kể cả các ủy ban và các đại biểu Quốc hội.

Xây dựng / thẩm tra dự thảo luật: LHQ đã và đang hỗ trợ kỹ thuật để nâng cao chất lượng công tác thẩm tra dự thảo luật thông qua đóng góp vào các cuộc thảo luận mang tính thực chất hơn và nâng cao chất lượng các văn bản luật. Ví dụ, LHQ đã hỗ trợ xây dựng và thực thi Luật Bảo vệ môi trường, Luật Bình đẳng giới, Luật Đa dạng sinh học, Luật Sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả cũng như việc thực hiện Định hướng chiến lược về Phát triển bền vững, Chiến lược Giảm nhẹ thiên tai và các chiến lược quốc gia khác.

Ngoài ra, LHQ còn tham gia đóng góp vào các nghiên cứu phân tích dựa trên cơ sở thực tế, các cuộc điều tra và xây dựng báo cáo về các vấn đề như ngân sách, quyền trẻ em, bảo vệ môi trường và phát triển bền vững - qua đó tăng cường kiến thức cho các đại biểu Quốc hội và đóng góp vào các cuộc thảo luận về các phương án chính sách. Công tác tuyên truyền vận động của LHQ đã góp phần đảm bảo cho Quốc hội thể hiện vai trò lãnh đạo trong việc thực thi Chính sách Quốc gia về Phòng, Chống tai nạn và thương tích, trong đó có việc rà soát một cách chặt chẽ các văn bản luật về an toàn, tăng cường Ban chỉ đạo Quốc gia có liên quan và xem xét việc xây dựng một chương trình mục tiêu quốc gia về phòng chống thương tích.

Giám sát ngân sách và chính sách kinh tế vĩ mô: LHQ đang hỗ trợ nâng cao năng lực cho Quốc hội để tiến hành thẩm tra và giám sát các chính sách kinh tế vĩ mô nhằm đảm bảo đưa ra các chính sách kinh tế vĩ mô hiệu quả và vì người nghèo. LHQ cũng đã hỗ trợ nâng cao năng lực nghiên cứu, phân tích và giám sát chính sách về các vấn đề tài chính và ngân sách.

Đánh giá quy trình, thủ tục lập pháp và nhiệm vụ giám sát: Năm 2010, LHQ đã hỗ trợ các sáng kiến của Viện Nghiên cứu lập pháp và Ủy ban Pháp luật nhằm kiểm tra hiệu quả thực hiện các chức năng chính của Quốc hội cũng như các quy trình, thủ tục nội bộ, qua đó xác định các vấn đề cần tiếp tục đổi mới để tăng cường hoạt động của Quốc hội khóa XIII. LHQ cũng đang hỗ trợ Ủy ban Tư pháp đánh giá kết quả hoạt động, các thách thức và các giải pháp có thể thực hiện để nâng cao hiệu quả thực hiện các nhiệm vụ giám sát của ủy ban này.

Bồi dưỡng nâng cao năng lực cho các đại biểu Quốc hội: LHQ đã hỗ trợ tăng cường năng lực cho Trung tâm Bồi dưỡng đại biểu dân cử (TCER) của Quốc hội. TCER được coi là một trung tâm tri thức và điều phối, tạo thuận lợi cho việc triển khai thực hiện các chương trình đào tạo, bồi dưỡng theo nguyên tắc cùng tham gia dành cho các đại biểu dân cử ở cả cấp trung ương và cấp địa phương. LHQ đã hỗ trợ TCER xây dựng một khung theo dõi, đánh giá cho chương trình đào tạo, bồi dưỡng của Trung tâm. TCER đã triển khai các khóa học từ xa cho các đại biểu Hội đồng Nhân dân tỉnh. Trong hai năm qua, LHQ cũng đã tạo nhiều cơ hội cho TCER mở rộng các mạng lưới học hỏi và chia sẻ thông tin giữa các đại biểu Quốc hội thông qua việc tăng cường hợp tác với Hội đồng Liên minh nghị viện ASEAN (AIPA) và Liên minh Nghị viện Thế giới (IPU).

HỖ TRỢ THEO LĨNH VỰC

Phòng chống HIV

LHQ là một trong những tổ chức quốc tế đầu tiên hỗ trợ Việt Nam đối phó với HIV trong thập kỷ 90. Nhóm Điều phối chương trình phòng, chống HIV với sự tham gia của 11 cơ quan LHQ đã phối hợp chặt chẽ với Ủy ban Các vấn đề xã hội để tăng cường vai trò của Quốc hội (ở cấp trung ương) và Hội đồng Nhân dân (ở cấp tỉnh và địa phương) trong việc thực hiện Chiến lược Phòng, Chống HIV/AIDS Quốc gia.

LHQ đã hỗ trợ kỹ thuật cho việc xây dựng các văn bản luật, hướng dẫn và chỉ thị về phòng, chống HIV ở cấp quốc gia. Đặc biệt, LHQ đã hỗ trợ cho việc xây dựng, phổ biến và theo dõi thực hiện Luật Phòng, Chống HIV/AIDS và các nghị quyết có liên quan cũng như hỗ trợ quá trình điều chỉnh các bộ luật hiện hành cho phù hợp với Luật Phòng, Chống HIV/AIDS và các công ước quốc tế về quyền con người. Ví dụ, trong khuôn khổ điều chỉnh Luật Phòng, Chống ma túy năm 2008, các cơ quan đối tác phía LHQ đã chia sẻ các dẫn chứng thực tế, tài liệu và cách làm hay của quốc tế cũng như hỗ trợ kỹ thuật cho Quốc hội về các luật phòng, chống ma túy và buôn bán, vận chuyển ma túy trái phép.

Tương tự, LHQ đã hỗ trợ kỹ thuật rất tích cực cho Quốc hội để rà soát các văn bản pháp lý liên quan tới mại dâm, pháp lệnh xử phạt hành chính về hành vi mại dâm và mối quan hệ giữa mại dâm và lây truyền HIV. Các hoạt động này bao gồm việc chuẩn bị tài liệu chuyên môn, tư vấn pháp lý, tham quan nghiên cứu, hỗ trợ cho đại diện của xã hội dân sự, tham gia hội thảo/hội nghị và duy trì công tác tuyên truyền vận động ở cấp cao. Ngoài ra, đại biểu của các cơ quan dân cử ở cấp trung ương và địa phương đã được tăng cường năng lực về công tác phòng, chống HIV/AIDS để có thể lồng ghép công tác này vào kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội của địa phương và tăng cường thực thi Luật Phòng, Chống HIV/AIDS ở cấp tỉnh và các cấp ở dưới. Điều này đã góp phần tăng cường sự phối kết hợp và giúp cho các cán bộ lãnh đạo có thêm thông tin phục vụ cho công tác chỉ đạo của mình.

Cuối cùng, LHQ đã hỗ trợ chuyến đi thăm thực địa của Ban cố vấn về HIV/AIDS của IPU năm 2009 nhằm nắm

thông tin về vai trò của Quốc hội trong công cuộc phòng, chống HIV/AIDS ở Việt Nam và chia sẻ các bài học kinh nghiệm với Quốc hội các nước khác có những thách thức tương tự như nhau.

Quyền trẻ em

LHQ đang hỗ trợ tăng cường năng lực cho các đại biểu Quốc hội để có thể giải quyết các vấn đề liên quan tới quyền của trẻ em và phụ nữ, như phòng ngừa thương tích ở trẻ em, giáo dục, y tế và bảo vệ trẻ em, trong quá trình xây dựng luật và giám sát. Ngoài ra, LHQ còn hỗ trợ cải thiện những chính sách ảnh hưởng tới trẻ em và khuyến cáo xây dựng các bộ luật phù hợp với Công ước Quốc tế về Quyền trẻ em; theo dõi việc lồng ghép các vấn đề trẻ em trong kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội của các địa phương; và tăng cường năng lực cho đại biểu dân cử về các vấn đề như tài chính công, kiểm tra/rà soát ngân sách, sự tham gia và theo dõi.

Một trong các hoạt động của LHQ trong lĩnh vực này là hợp tác với các ủy ban của Quốc hội như Ủy ban Văn hóa, Giáo dục, Thanh niên, Thiếu niên và Nhi đồng; Ủy ban Các vấn đề xã hội; Ủy ban Pháp luật, Ủy ban Tài chính, Ngân sách; và Hội đồng Dân tộc. Một khối lượng lớn công việc đã được triển khai để hỗ trợ xây dựng ba luật: Luật Nuôi con nuôi; Luật Người khuyết tật; và Luật An toàn thực phẩm. Đã tổ chức các cuộc tham khảo ý kiến ở cấp quốc gia và cấp tỉnh về cả ba luật này. Riêng đối với Luật Người khuyết tật và Luật Nuôi con nuôi, đã tổ chức lấy ý kiến của cả các đối tượng ngoài nhà nước. Để phục vụ cho việc xây dựng cả ba luật này, LHQ đã hỗ trợ tăng cường năng lực và công tác giám sát cho các thành viên trong các ủy ban của Quốc hội.

Ngoài việc hỗ trợ xây dựng luật pháp và chính sách, LHQ còn phổ biến thông tin về các vấn đề liên quan tới quyền trẻ em. LHQ cũng đã hoàn thành một báo cáo nghiên cứu về việc theo dõi quyền trẻ em và sự tham gia của trẻ em cũng như hỗ trợ triển khai thực hiện các khuyến nghị của báo cáo này. LHQ còn hỗ trợ Quốc hội giám sát các văn bản pháp lý về phòng ngừa thương tích ở trẻ em và việc thực thi các luật, chính sách đối với trẻ em có hoàn cảnh đặc biệt.

Đã đạt kết quả tốt trong công tác tuyên truyền nâng cao nhận thức cho các đại biểu dân cử về quyền của phụ nữ và trẻ em được quy định trong các văn bản luật pháp quốc gia và quốc tế. Một loạt hội thảo, hội nghị phổ biến kiến thức về quyền trẻ em đã góp phần nâng cao hiểu biết cho các đại biểu dân cử về vấn đề này. LHQ đã hỗ trợ tổ chức các chuyến tham quan khảo sát thực tế tới các tỉnh để tìm hiểu quyền trẻ em được thực hiện và lồng ghép như thế nào trong kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội ở các địa phương - và những chuyến tham quan này đã tăng cường kiến thức cho các đại biểu dân cử về các vấn đề trẻ em. Nhận thức về quyền tham gia của trẻ em cũng đã được nâng cao, chủ yếu thông qua các diễn đàn đối thoại giữa trẻ em và các đại biểu dân cử (đặc biệt tại Thành phố Hồ Chí Minh) và sự tham gia của trẻ em trong các cuộc hội thảo, tọa đàm do Ủy ban Văn hóa, Giáo dục, Thanh niên, Thiếu niên và Nhi đồng của Quốc hội tổ chức.

Dân số, sức khỏe sinh sản và bạo lực gia đình

Chương trình hỗ trợ của LHQ dành cho Quốc hội trong các lĩnh vực này nhằm tăng cường năng lực cho các đại biểu Quốc hội để có thể: i) xem xét, thông qua các dự thảo luật và pháp lệnh mới và/hoặc sửa đổi về y tế nói chung, song đặc biệt là về dân số và sức khỏe sinh sản; và ii) theo dõi việc thực thi các luật và chính sách này ở cấp cộng đồng. Mục tiêu đặt ra là rà soát các chính sách hiện hành hoặc xây dựng các chính sách mới phù hợp với các Mục tiêu Phát triển Thiên niên kỷ (MDG), Cương lĩnh Hành động của Hội nghị Phụ nữ Thế giới lần thứ tư và Công ước Xóa bỏ mọi hình thức phân biệt đối xử với phụ nữ. Cơ quan tuyên truyền chính về lĩnh vực chính sách này trong Quốc hội là Ủy ban Các vấn đề xã hội.

LHQ đã trình bày về tình hình dân số và sức khỏe sinh sản hiện nay ở Việt Nam tại các cuộc họp và hội thảo do Quốc hội tổ chức. Sau cuộc điều tra dân số năm 2009, các văn bản tóm lược chính sách về các lĩnh vực đã được chia sẻ với các đại biểu Quốc hội.

LHQ đã hợp tác với Quốc hội tiến hành một nghiên cứu về di cư trong nước, và kết quả nghiên cứu này đã phát huy tác dụng đối với việc ban hành Luật Cư trú (2006), rà soát lại chính sách hai con và ra lệnh cấm lựa chọn giới tính của thai nhi. LHQ còn hợp tác với Quốc hội rà soát Chiến lược Dân số giai đoạn 2001 - 2010 và soạn thảo Chiến lược Dân số và Sức khỏe sinh sản mới giai đoạn 2011 - 2020 để trình Chính phủ thông qua. Ngoài ra, nhờ có sự tham gia hỗ trợ của LHQ, các vấn đề chăm sóc sức khỏe người lao động đã được bổ sung vào Bộ luật Lao động sửa đổi.

LHQ cũng đã hỗ trợ Quốc hội đưa các vấn đề mới đang được quan tâm về dân số và sức khỏe sinh sản vào bản tin nội bộ dành cho các đại biểu Quốc hội.

Ngoài ra, LHQ còn xây dựng các báo cáo nghiên cứu và theo dõi việc thực thi Luật Phòng, Chống bạo lực gia đình ở hai tỉnh thí điểm cũng như hỗ trợ tổ chức Diễn đàn Nghị viện Châu Á - Thái Bình Dương về Dân số và Phát triển tại Việt Nam năm 2009.

Quyền của phụ nữ và bình đẳng giới

LHQ đã hỗ trợ tăng cường năng lực cho Quốc hội để có thể đưa Công ước Xóa bỏ mọi hình thức phân biệt đối xử với phụ nữ (CEDAW) vào các văn bản luật pháp quốc gia và theo dõi việc thực thi các luật và chính sách để đảm bảo các văn bản luật pháp, chính sách và chương trình phát triển đối với các dân tộc thiểu số và các vùng dân tộc thiểu số được xây dựng theo khuôn khổ của CEDAW. Mục tiêu là đảm bảo cho những chính sách và chương trình này tuân thủ các nguyên tắc như bình đẳng về thực chất, không phân biệt đối xử và nghĩa vụ của Nhà nước cũng như phù hợp với Luật Bình đẳng giới. LHQ còn hỗ trợ kỹ thuật và tiến hành tập huấn cho Hội đồng Dân tộc về CEDAW. Các đại biểu Quốc hội giờ đây đã biết rõ hơn về cách thức áp dụng và phản ánh CEDAW trong quá trình xây dựng luật pháp, theo dõi và giám sát các chương trình phát triển đối với các dân tộc thiểu số và các vùng dân tộc thiểu số.

Các sáng kiến đã được thực hiện bao gồm nâng cao nhận thức về bình đẳng giới cho các đại biểu Quốc hội và cung cấp chuyên gia kỹ thuật để hỗ trợ lồng ghép nội dung bình đẳng giới trong công tác xây dựng luật, kể cả việc lập ngân sách mang tính nhạy cảm về giới. Năm 2010, LHQ đã hỗ trợ Ủy ban Các vấn đề xã hội lồng ghép vấn đề giới vào ba luật. Gần đây, Ủy ban Khoa học, Công nghệ và Môi trường được LHQ hỗ trợ kỹ thuật về giới và biến đổi khí hậu. Trong đó có việc tư vấn kỹ thuật và hỗ trợ tài chính cho việc xây dựng kỷ yếu các bài báo về giới và biến đổi khí hậu và nâng cao nhận thức cho các đại biểu Quốc hội về những vấn đề này. Ngoài ra, LHQ đang hỗ trợ Nhóm Nữ nghị sĩ Việt Nam, được thành lập năm 2008, tiến hành công tác tuyên truyền vận động nhằm phản ánh vấn đề bình đẳng cho phụ nữ và bình đẳng giới trong các văn bản luật pháp và thực hiện các nhiệm vụ khác có liên quan.

LHQ cũng đã hỗ trợ tăng cường kết nối mạng lưới giữa các nhóm nữ nghị sĩ của các nước, kể cả thông qua việc tổ chức các diễn đàn khu vực và tiểu khu vực nhằm tạo thuận lợi cho cuộc đối thoại giữa các nhóm này, trong đó đặc biệt chú trọng tới Việt Nam, Lào và Campuchia.

Lao động và phúc lợi xã hội

Trong lĩnh vực lao động và phúc lợi xã hội, sự tham gia và gắn kết giữa LHQ và Quốc hội ngày càng được tăng

cường thông qua quan hệ hợp tác với Ủy ban Các vấn đề xã hội và Ủy ban Pháp luật. Mối quan hệ hợp tác đó xuất phát từ nhu cầu thực tế và dựa trên năng lực chuyên môn, tập trung vào các chủ đề và các dự thảo luật trong chương trình của các ủy ban. Từ năm 2002 đến nay, Quốc hội đã tham khảo ý kiến tư vấn chuyên môn của LHQ về một số dự thảo văn bản pháp quy và một số luật, đặc biệt trong lĩnh vực quản lý di cư trong nước, lao động di cư quốc tế, người khuyết tật, Bộ luật Lao động và Luật Công đoàn. LHQ cung cấp ý kiến chuyên môn về các văn bản luật cũng như bố trí chuyên gia kỹ thuật để hỗ trợ quá trình thẩm định nội dung các văn bản, đặc biệt về các vấn đề như di cư trong nước, tình hình lao động Việt Nam ở nước ngoài và đổi mới toàn diện Bộ luật Lao động và Luật Công đoàn.

ĐỐI THOẠI CHÍNH SÁCH VÀ ĐIỀU PHỐI VIỆN TRỢ

Với vai trò chủ trì, LHQ hiện đang hợp tác với Văn phòng Quốc hội để nâng cao chất lượng của các hoạt động đối thoại chính sách và điều phối viện trợ với các đối tác quốc tế. Vào thời điểm kết thúc mỗi kỳ họp Quốc hội, LHQ cùng với Văn phòng Quốc hội lại tổ chức Diễn đàn Đối tác Nghị viện, tại đó các đại biểu Quốc hội thông báo với cộng đồng ngoại giao về những nội dung nổi bật của kỳ họp. Cuộc đối thoại cấp cao giữa cộng đồng tài trợ và Quốc hội được tổ chức ít nhất 5 năm một lần để đánh giá chất lượng hoạt động của Quốc hội và trao đổi về các vấn đề cải cách quan trọng. Trong nhiệm kỳ Quốc hội khóa XII, hai bên đã tổ chức một cuộc đối thoại cấp cao tại Đà Nẵng vào năm 2007 và một cuộc đối thoại cấp cao nữa tại Hội An vào cuối năm 2010, tức là cuối nhiệm kỳ Quốc hội khóa XII. Một trong những nội dung được bàn thảo tại các cuộc đối thoại này là các kết quả và tiến độ thực hiện các sáng kiến được LHQ hỗ trợ như việc đưa ra cơ chế tham khảo ý kiến công chúng ở cấp trung ương và cấp địa phương.

LIÊN HỢP QUỐC TẠI VIỆT NAM
Đc: Số 25 - 29, Phan Bội Châu, Hoàn Kiếm, Hà Nội | **Đt:** +84 4 39421495 | **Fax:** +84 4 3942 2267
Email: rco.vn@one.un.org | **Web:** http://vn.one.un.org